

Protocol artikel 32 Opleidings- en Examenreglement vernieuwde Beroepsopleiding Advocaten

Inhoudsopgave

1. Juridisch kader	3
2. Indiening en behandeling verzoek	4
2.1. Functiebeperking	4
2.2. Indienen verzoek	4
2.3. Ontvangstbevestiging	4
2.4. Beoordeling van het verzoek	5
2.5. Het besluit.....	5
3. Functiebeperking.....	6
3.1. Voorbeelden van toegewezen functiebeperkingsverzoeken	7
3.2. Voorbeelden van afgewezen functiebeperkingsverzoeken	7
4. Toetsfaciliteiten	8
4.1. Voorbeelden van toetsfaciliteiten.....	8
4.2. Duur toekennen toetsfaciliteiten	9
4.3. Toetsfaciliteiten in de praktijk.....	9
4.3.1. Toetstijdverlenging	9
4.3.2. Meer dan standaard toetstijdverlenging	10
4.3.3. Prikkelarme toetslocatie	10
4.3.4. Papierensysteem / toets schriftelijk afleggen	10
4.3.5. Dicteesysteem	10
4.3.6. Mondelinge toetsing.....	10
4.3.7. Behoud toetskans	11
5. Handige links.....	12

1. Juridisch kader

Artikel 32 Opleidings- en Examenreglement vernieuwde beroepsopleiding advocaten (hierna: OER vernieuwde BA) stelt de examencommissie in de gelegenheid om advocaat-stagiairs met een functiebeperking op hun verzoek de toets Ethiek en/of de toets(en) integratieve dag(en) 1 en/of 2 op aangepaste wijze te laten afleggen. Het doel is om de voorziening(en) zodanig af te stemmen op de functiebeperking(en) dat de advocaat-stagiair in dezelfde positie wordt gebracht als advocaat-stagiairs zonder functiebeperking.

Artikel 32 OER vernieuwde BA luidt als volgt:

“Artikel 32 Aanpassing vanwege functiebeperking

Op schriftelijk verzoek kan de examencommissie voor stagiairs met een functiebeperking besluiten af te wijken van de toetsvorm of toetsduur en tot het toestaan van op de functiebeperking betrekking hebbende hulpmiddelen, mits de aanpassing niet van invloed is op de moeilijkheidsgraad en de kwaliteit van de toets. De examencommissie kan, zo nodig, advies van deskundigen inwinnen als de stagiair daar schriftelijk mee instemt.”

De examencommissie heeft de managers van de Uitvoeringsorganisatie Beroepsopleiding Advocaten (hierna: managers BA) gemandateerd om verzoeken ex artikel 32 OER vernieuwde BA te beoordelen aan de hand van de criteria die de examencommissie heeft geformuleerd. De examencommissie en de manager BA worden bij de behandeling van de verzoeken ondersteund door de juristen van de examencommissie. De juristen verrichten het voorbereidend werk voor de examencommissie. Zij behandelen de binnengekomen verzoeken en stellen de conceptbeslissingen op. De juristen behandelen ook de eventuele bezwaren die worden ingediend naar aanleiding van een besluit.

2. Indiening en behandeling verzoek

2.1. Functiebeperking

Van een functiebeperking is sprake indien u door een lichamelijke, zintuiglijke of andere functiestoornis de toets niet op de gebruikelijke (digitale) wijze af kunt leggen c.q. zoals een advocaat-stagiair zonder functiebeperking.

In hoofdstuk 3 is een uitgebreide toelichting op het begrip functiebeperking opgenomen, met voorbeelden van functiebeperkingen.

2.2. Indienen verzoek

Een verzoek voor een aanpassing van de toetsvorm, de toetsduur of voor het toestaan van hulpmiddelen vanwege een functiebeperking dient u in door een e-mail te sturen naar examencommissie@beroepsopleidingadvocaten.nl.

Neem in uw verzoek het volgende op:

- een uitleg van uw functiebeperking;
- een medische verklaring waaruit de functiebeperking volgt;
- indien van toepassing: wat heeft u recent ondernomen om de functiebeperking te verhelpen?;
- de toets en de toetsdatum waarop uw verzoek betrekking heeft;
- de door u gewenste voorziening(en) en een motivering waarom deze noodzakelijk zijn vanwege uw functiebeperking.

Voor een medische verklaring gelden de volgende minimumeisen:

- Aanduiding van de functiebeperking;
- Afgedrukt op officieel briefpapier van de betreffende instelling;
- Vermelding van datum, naam en handtekening van de medicus;
- Vermelding van diens BIG-nummer.

De examencommissie hanteert in beginsel een beslistermijn van **acht weken**. Houd hier rekening mee en dien uw verzoek tijdig in.

2.3. Ontvangstbevestiging

Indien uw verzoek ontvangen is, stuurt het secretariaat van de examencommissie u een ontvangstbevestiging.

De ontvangstbevestiging bevat een verzoek om toestemming voor het verwerken van uw persoonsgegevens. De persoonsgegevens worden verwijderd uit het digitale bewaarsysteem van de examencommissie zodra het besluit is genomen. Dit betekent dat wanneer u een hernieuwd verzoek (gedurende de opleiding) wil indienen, of bezwaar tegen het besluit wil maken, u alle onderliggende stukken opnieuw moet overleggen.

Reageert u niet binnen een week op het verzoek om toestemming voor het verwerken van uw persoonsgegevens, dan gaat de examencommissie ervan uit dat u geen belang meer heeft bij verdere behandeling. De examencommissie beschouwt uw verzoek dan als niet-ingediend.

Is uw aanvraag niet compleet? Dan krijgt u een termijn om de aanvraag aan te vullen of te verbeteren. De beslistermijn wordt dan opgeschort.

2.4. Beoordeling van het verzoek

Alle verzoeken die voldoen aan de vereisten genoemd in artikel 2, worden in behandeling genomen.

Indien direct duidelijk is dat geen sprake is van een functiebeperking wijst de examencommissie het verzoek af. De examencommissie kan ook om een nadere onderbouwing vragen.

Indien sprake is van een functiebeperking, wordt beoordeeld of deze beperking een belemmering vormt bij toetsafname. Zo ja, dan is sprake van een functiebeperking in de zin van artikel 32 OER vernieuwde BA. Vervolgens wordt onderzocht welke voorziening geschikt en noodzakelijk is om de belemmering weg te nemen. De kwaliteit en het niveau van de toetsen moet daarbij gewaarborgd blijven.

De behandelend jurist kan contact met u opnemen voor overleg of om een nadere toelichting te vragen.

De examencommissie schakelt in uitzonderlijke omstandigheden een medisch adviseur in. Het gaat dan om gevallen waarin de behandelend jurist en manager BA zich niet voldoende onderlegd voelen om de medische stukken geheel op waarde te schatten.

Op verzoek van de examencommissie interpreteert de medisch adviseur de overgelegde (medische) stukken. Gevraagd wordt of dat wat de advocaat-stagiair daaromtrent stelt aannemelijk is en of naar het oordeel van de medisch adviseur sprake is van een functiebeperking in de zin van artikel 32 OER vernieuwde BA. Ook wordt de medisch adviseur gevraagd te adviseren over mogelijke aanpassingen/alternatieve toetsvormen.

Bij de beoordeling van de medische gegevens kan de medisch adviseur contact opnemen met de behandelend arts/opsteller van de medische verklaring en de advocaat-stagiair zelf. De medisch adviseur verricht geen zelfstandig medisch onderzoek.

Indien het nodig is om bij de interpretatie van de medische verklaring een medisch adviseur in te schakelen, wordt hiervoor vooraf schriftelijke toestemming aan u gevraagd.

2.5. Het besluit

U ontvangt het besluit per e-mail.

In het besluit staat ook praktische informatie en mogelijke handelingen die u zelf nog moet verrichten.

Verder is in het besluit ook aangegeven of het besluit geldig is bij een eventuele herkansing van de toets.

3. Functiebeperking

Van een functiebeperking in de zin van artikel 32 OER vernieuwde BA is sprake als de beperking zodanig is dat de advocaat-stagiair niet in staat is om de toets op een normale wijze mondeling (integratieve dag 1 en integratieve dag 2) en/of digitaal (Ethiek) af te leggen. Per geval wordt onderzocht of de advocaat-stagiair op grond van diens functiebeperking voor een aangepaste toetsvorm of toetsduur in aanmerking komt.

De toetsvorm van integratieve dag 1 en 2, een praktijksimulatie, leent zich minder voor afwijkingen in de toetsvorm of de toetsduur. Per geval dient te worden bekeken of de functiebeperking tot een aanpassing kan en moet leiden, zonder dat die afbreuk doet aan de moeilijkheidsgraad of kwaliteit van de toets. Een afwijking in de toetsvorm of de toetsduur zal slechts in uitzonderlijke gevallen worden toegekend.

Bij de beoordeling van de vraag of sprake is van een functiebeperking, baseert de examencommissie zich op jurisprudentie van het College voor de rechten van de mens en op de definitie die het expertisecentrum handicap en studie hanteert.

Het College voor de rechten van de mens spreekt over handicap of chronische ziekte en legt het begrip handicap of chronische ziekte uit in lijn met het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap: 'dat bij een handicap of chronische ziekte sprake is van langdurige fysieke, mentale, intellectuele of zintuigelijke beperkingen die in wisselwerking met diverse drempels de betrokkenen kunnen beletten volledig, effectief en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving' (College voor de rechten van de mens, oordeelnummer 2017-123, paragraaf 6.2).

Het expertisecentrum handicap en studie hanteert een ruimere definitie. Volgens het expertisecentrum wordt onder een functiebeperking en chronische ziekte het volgende verstaan: 'elke lichamelijke, zintuiglijke of ander functiestoornis die de studievoortgang vertraagt. Dit kunnen visuele, auditieve en motorische handicaps zijn, stoornissen in taal (dyslexie), rekenen (dyscalculie), informatieverwerking (autisme), aandacht (AD(H)D), spraak, uithoudingsvermogen, geheugen/concentratievermogen en orgaanfuncties, maar ook fobieën, depressies, epilepsie, reuma, M.E., chronische RSI en zware migraine.'

In het kader van artikel 32 OER vernieuwde BA heeft de examencommissie onder meer op de volgende gronden verzoeken ontvangen om een toets op een aangepaste wijze af te leggen.

De examencommissie benadrukt dat niet alle hieronder genoemde beperkingen als functiebeperking in de zin van artikel 32 OER vernieuwde BA zijn aangemerkt en een belemmering voor (digitale) toetsafname vormen. Per geval onderzoekt de examencommissie of de advocaat-stagiair op grond van diens functiebeperking voor een aangepaste toetsduur en/of toetsvorm in aanmerking komt.

3.1. Voorbeelden van toegewezen functiebeperkingsverzoeken

Voorbeelden van beperkingen op grond waarvan een verzoek is gedaan om een toets in aangepaste vorm af te leggen:

- AD(H)D
- Dyslexie
- Angststoornis, spanning, hartkloppingen
- Psychische problemen
- Burn-out
- Oogaandoeningen
- Kleurenblindheid
- Diabetes
- Letsel of fysieke handicap
- Zwangerschap
- Klachten als gevolg van COVID-19-besmetting, bij langdurig herstel, zowel somatisch als psychisch)

3.2. Voorbeelden van afgewezen functiebeperkingsverzoeken

Verzoeken gebaseerd op stress in verband met een (derde) toetskans worden niet toegewezen.

4. Toetsfaciliteiten

Verzoeken in de zin van artikel 32 OER vernieuwde BA gaan meestal over de digitale toets van Ethiek. Bij het behandelen van de verzoeken om een aanpassing let de examencommissie er daarom op of de gestelde beperking/stoornis enkel relevant is bij digitale toetsen. Voorkomen dient te worden dat een advocaat-stagiair die vanwege een functiebeperking een aanpassing, bijvoorbeeld toetstijdverlenging, heeft gekregen, zich daarop ook bij de toetsen van de integratieve dagen kan beroepen.

Vooralsnog lijkt de toetsvorm integratieve dag zich, gelet op de wijze van toetsing, niet (makkelijk) te lenen voor aanpassingen in toetsvorm dan wel toetsduur. De examencommissie dient, onder meer aan de hand van toetsing, de kwaliteit van de (opleiding binnen de) advocatuur en een goede rechtsbedeling te waarborgen. De integratieve dag is daarom zo ontwikkeld dat die past bij het beroepsprofiel en de inhoud van het curriculum.

Hoewel het niet wenselijk is om hiervan af te wijken, kan dat door de toepassing van artikel 32 OER vernieuwde BA in voorkomende gevallen wel nodig zijn. Dan is het van belang dat de alternatieve manier van toetsen nog steeds volwaardig is zodat het niveau en de kwaliteit van de integratieve dag gewaarborgd blijft.

Ook hiervoor sluit de examencommissie aan bij de jurisprudentie van het College van de rechten van de mens. Een aanpassing moet 'geschikt en noodzakelijk zijn om de uit de handicap of chronische ziekte voortvloeiende belemmeringen weg te nemen'. Een aanpassing hoeft daarentegen niet onevenredig belastend te zijn voor de onderwijsinstelling (oordeelnummer 2015-85, 2013-126 en 2017-109). Het is echter niet voldoende om in algemene zin te stellen dat het verrichten van de gevraagde aanpassing onevenredig belastend is, zonder nader onderzoek te doen naar de kosten van de verzochte aanpassing (oordeelnummer 2017-109).

Bij het inzetten van bijzondere toetsfaciliteiten ex artikel 32 OER vernieuwde BA is het van belang dat die (proportioneel) worden aangepast aan de door de advocaat-stagiair aannemelijk gemaakte functiebeperking.

4.1. Voorbeelden van toetsfaciliteiten

- Toetstijdverlenging
NB: tijd is een onderdeel van de te toetsen (cognitieve) vaardigheid. Een compenserende maatregel als toetstijdverlenging mag daarom geen invloed hebben op de toetskwaliteit.
- Aanpassen toetsvorm:
 - Papieren versie van de toets, en eventueel ook antwoorden met pen;
 - Mondelinge toets (ultimum remedium);
 - Dicteren van antwoorden;
- Prikkelarme ruimte/individuele ruimte
- Pauze
- Gebruik van hulpmiddelen (hulpmiddelen mogen geen invloed hebben op de toetskwaliteit).
- Eten/drinken tijdens de toets
- Gelegenheid tot het inspuiten van insuline.

4.2. Duur toekennen toetsfaciliteiten

Afhankelijk van de aard van de beperking, beoordeelt de examencommissie voor welke periode de toetsfaciliteiten worden toegekend. Bij een chronische beperking ligt het voor de hand de toetsfaciliteiten voor alle toetsen in de Beroepsopleiding Advocaten toe te kennen. Gaat het om een beperking van tijdelijke aard, bijvoorbeeld een botbreuk, dan wordt de duur van de aanpassing afgestemd op de duur van de beperking.

4.3. Toetsfaciliteiten in de praktijk

4.3.1. Toetstijdverlenging

a. Dyslexie

Bij de functiebeperking dyslexie is bij de digitale toets een toetstijdverlenging van 15% standaard. Indien op grond van dyslexie om extra toetstijd wordt verzocht, moet een dyslexieverklaring zijn afgegeven door een deskundige. De stichting dyslexie Nederland stelt aan die deskundige de volgende eisen: 'een academische graad in de klinische psychologie of orthopedagogiek [...], alsmede een officieel erkende bekwaamheid in de psychodiagnostiek, minimaal op het niveau van, c.q. conform de BIG- registratie Gezondheidszorgpsycholoog.' Een verklaring van de huisarts is niet afdoende.

b. Letsel of persoonlijke omstandigheden

Ook bij letsel - bijvoorbeeld botbreuken, hersenschudding, hernia, whiplash - of persoonlijke omstandigheden - snel vermoeid en afgeleid door bijvoorbeeld (recent) overlijden van partner of ouder - kan op grond van een medische verklaring toetstijdverlenging worden toegekend.

c. Concentratieproblemen - AD(H)D

Op basis van concentratieproblemen wordt op grond van een medische verklaring 15% extra toetstijd toegekend.

d. Medische gronden

Ook voor andere medische gronden, zoals concentratieproblemen als gevolg van chemotherapie, een hartoperatie en medicijngebruik, wordt op grond van een medische verklaring doorgaans 15% extra toetstijd toegekend.

e. Angst- of paniekstoornissen

In geval van angst- of paniekstoornissen (en aanverwante klachten) kan ook toetstijdverlenging worden toegekend. De examencommissie heeft met de medisch adviseur besproken dat in geval van primaire angst (angst als los probleem) het geven van extra tijd en het laten werken in een rustige omgeving zin heeft. De advocaat-stagiair heeft dan de mogelijkheid om zich te herpakken bij paniek of black-out, en die wetenschap geeft vaak ook extra rust.

De examencommissie vraagt altijd om een medische onderbouwing van de noodzaak van de toetstijdverlenging. Het is noodzakelijk dat duidelijk wordt dat iets een bepaalde ernst heeft en niet 'sinds gisteren/enkel in de aanloop naar de (derde kans) toets' bestaat. Ook moet het 'voldoende invaliderend' zijn. Voor het toekennen van extra toetstijd is het nodig dat de advocaat-stagiair behandeld wordt, of in ieder geval ' bezig is met iets ertegen te doen'. Ook moeten de klachten door de behandelaar(s) gedocumenteerd zijn en langer bestaan.

Het verdient daarom aanbeveling om in het verzoek al in te gaan op de volgende vragen:

- *Hoe lang bestaat de angst- of paniekstoornis?*
- *Hoe erg/ernstig zijn de klachten; hoe invaliderend zijn die?*
- *Welke behandeling is al gegeven of gepland (medicatie, psychotherapie, ...)*

- Door wie wordt/zal behandeling worden gegeven? Sinds wanneer onder behandeling?
- Of: waarom geen behandeling?
- Welke therapeutische doelen zijn al behaald?

Als het gaat om een secundaire angststoornis (angst als onderdeel van een grotere psychische stoornis (ASII) / psychiatrische problematiek zoals schizofrenie, depressie enz.) dan legt de examencommissie het verzoek (met documentatie) voor aan de medisch adviseur.

4.3.2. Meer dan standaard toetstijdverlenging

Soms vraagt een advocaat-stagiair om een toetstijdverlenging van meer dan 15 %. Het is - ook in dit geval - aan de advocaat-stagiair om te onderbouwen waarom meer dan de gebruikelijke toetstijdverlenging (van 15%) nodig is.

Bij de beoordeling van dit verzoek is onder meer ook relevant hoe iemands werkdag/werkweek eruitziet: hoeveel uren op een dag, hoeveel uren aaneengesloten werken, hoeveel en hoelang pauzeren, en hoe worden de pauzes ingevuld.

4.3.3. Prikkelarme toetslocatie

Advocaat-stagiairs die toetstijdverlenging krijgen, worden (indien mogelijk) geplaatst op de prikkelarme toetslocatie. Dat is een kleinschalige locatie voor circa 15 deelnemers waar de advocaat-stagiair in kwestie zo min mogelijk prikkels ervaart.

De prikkelarme toetslocatie kan ook worden aangeboden aan een advocaat-stagiair met een mentale functiebeperking waarvoor geen toetstijdverlenging wordt toegekend. Ook advocaat-stagiairs die spanning ervaren in verband met een laatste toetskans kunnen op de prikkelarme locatie worden ingedeeld.

4.3.4. Papieren versie toets / toets schriftelijk afleggen

In geval van een oogaandoening die de advocaat-stagiair belet (goed) van het beeldscherm te lezen, kan het aanbieden van een papieren versie, indien gewenst met groter lettertype of op A3-formaat, soelaas bieden. In een dergelijk geval kan de advocaat-stagiair gewoon deelnemen aan de reguliere toetsafname.

4.3.5. Dicteersysteem

Indien voorgaande aanpassingen de functiebeperking niet of onvoldoende neutraliseren kan vanwege de aard van de beperking een dicteersysteem worden toegewezen. Dit systeem houdt in dat de advocaat-stagiair de antwoorden dicteert en de daarvoor aangewezen persoon de antwoorden invoert in de digitale toets. De advocaat-stagiair wordt getoetst in een aparte toetsruimte waar die de antwoorden vrijelijk kan dicteren. Indien gewenst is een papieren versie van de toets eveneens beschikbaar. De advocaat-stagiair krijgt 15% toetstijdverlenging die desgewenst kan worden gebruikt om de ingevoerde antwoorden te controleren en waar nodig aan te (laten) vullen of tussentijds te ontspannen/te bewegen.

4.3.6. Mondelinge toetsing

Mondelinge toetsing, de meest vergaande toetsfaciliteit, is als *ultimum remedium* gereserveerd voor

die uitzonderlijke situaties waarin alternatieve passende toetsfaciliteiten ontbreken en alleen mondelinge toetsing uitkomst kan bieden. Dit is alleen van toepassing bij de toets Ethiek en niet bij de integratieve dagen. Op deze dagen worden de advocaat-stagiairs namelijk per definitie op mondelinge basis getoetst.

Mondelinge toetsing is slechts aan de orde *wanneer het voor een advocaat-stagiair in verband met diens specifieke functiebeperking onmogelijk is om een toets digitaal af te leggen.*

De examencommissie ontvangt met regelmaat 'verzoeken mondelinge toetsing' die niet gebaseerd zijn op een *functiebeperking die mondelinge toetsing noodzakelijk maakt.* Uit deze verzoeken blijkt dat veel advocaat-stagiairs mondelinge toetsing als minder belastend, minder stressvol of slaagkansverhogend beschouwen. De examencommissie ziet tot op heden geen aanleiding of ruimte deze verzoeken te honoreren. Het restrictieve beleid van de examencommissie is afgestemd op de omstandigheid dat het voor de Beroepsopleiding Advocaten organisatorisch beperkt haalbaar is om, naast de centrale digitale toetsen, individuele (mondelinge) toetsmomenten op verzoek in te lassen; voor elk afzonderlijk toetsmoment moet immers een nieuwe toets ontwikkeld worden. Dit duurt minimaal 3 maanden. Onder andere om deze reden reserveert en garandeert de examencommissie de faciliteit 'mondelinge toetsing' voor die advocaat-stagiairs voor wie geen andere oplossing beschikbaar is.

In voorgaande jaren is het afleggen van een mondelinge toets toegekend op grond van een oogaandoening aan beide ogen, staar aan beide ogen, blindheid, ziekte van Crohn in combinatie met faalangst en zeer specifiek geval van PTSS, en een ernstige handicap aan beide armen. Andere, aangepaste vormen van toetsing of speciale voorzieningen bleken voor de desbetreffende advocaat-stagiairs niet passend te zijn.

Veel mondelinge toetsen zijn verzocht omdat advocaat-stagiairs (extreme) stress ervaren vanwege een derde (en laatste) toetskans. Dergelijke verzoeken worden in de regel afgewezen.

Ook faalangst, spanning en kortademigheid die leiden tot paniekaanvallen, hartkloppingen en dergelijke, vormen in beginsel geen reden voor toekenning van aanpassing van de toetsvorm (mondelinge toets).

Wel kunnen de beperkingen die advocaat-stagiairs ondervinden veelal op een andere manier worden weggenomen: in voorkomende gevallen krijgt de advocaat-stagiair wel de gelegenheid de toets op een kleinschalige (rustige) locatie af te leggen, soms met toekenning van toetstijdverlenging, bijvoorbeeld om zonder 'tijdsverlies' de concentratie weer te kunnen herpakken na een paniekaanval.

4.3.7. Behoud toetskans

In voorkomende gevallen heeft de advocaat-stagiair (ook) de mogelijkheid [een verzoek tot behoud van een toetskans in te dienen bij de algemene raad van de NOvA](#) (gemandateerd aan de managers BA (ex artikel 3.19 lid 6 (voorheen lid 9) Voda), wanneer die zich medisch gezien, ook met toegekende extra voorzieningen, niet in staat acht deel te nemen aan de toetsdag. Dit is met name van belang, omdat het benutten van een toetskans geldt als het verbruiken van die toetskans. Doorgaans is een toewijzende beslissing op een verzoek tot behoud van een toetskans voor de advocaat-stagiair aanleiding om diens verzoek ex artikel 32 OER vernieuwde BA (naderhand) in te trekken.

5. Handige links

- Expertisecentrum Handicap + studie; <http://www.handicap-studie.nl/home.aspx>
- Expertisecentrum Begeleid leren; <http://www.begeleidleren.nl/>
- Artsenfederatie KNMG; <https://www.knmg.nl>